

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ การค้าพาณิชย์กิจ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเชียงใหม่ก็เป็นเมืองที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจนถึงได้ว่าเป็นเมืองหลวงอันดับสองของประเทศไทยรองจากกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดการค้าการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การไหลเข้าของประชากรจากต่างท้องถิ่นก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

เมื่อการค้าการลงทุนตลอดจนประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณการบริโภคของภาคอุตสาหกรรมและภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การเพิ่มขึ้นของการบริโภคดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ในขณะเดียวกันเศษซากจากการบริโภคหรือขยะก็เพิ่มมากขึ้นจนเกิดปัญหาขยะล้นเมืองในปี พ.ศ. 2540-2541¹ และเกิดปัญหาสืบเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ในการกำจัดขยะอันเป็นผลพวงของการเจริญเติบโตของเมืองดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันนี้เทศบาลนครเชียงใหม่ต้องรับภาระในการกำจัดขยะประมาณ 250 ตันต่อวัน² และวิธีการกำจัดขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่ในปัจจุบันคือการฝังกลบซึ่งต้องใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับปริมาณขยะที่ต้องกำจัด นั้นหมายถึงงบประมาณในการจัดการขยะย่อมมากตามปริมาณขยะที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากปัญหาในการกำจัดขยะที่ต้องใช้งบประมาณที่สูงดังกล่าว จึงนำไปสู่แนวคิดในการทำให้ขยะที่ต้องกำจัดมีปริมาณที่ลดลงเพื่อส่งผลให้งบประมาณในการจัดการหรือกำจัดขยะลดลงตามไปด้วย แต่ทั้งนี้แนวคิดในการทำให้ขยะลดลงนั้นต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและจิตสำนึกของผู้ที่ก่อให้เกิดขยะ ดังนั้นจึงมีการรณรงค์ให้ประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่แยกขยะที่

¹ สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์, *สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2542 – 2543*, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2544), หน้า 370. และสัมภาษณ์ ธนากร กสิกรรม เจ้าหน้าที่งานสุขาภิบาล 6 เทศบาลนครเชียงใหม่.

² งานบริการรักษาความสะอาด สำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครเชียงใหม่, “ข้อมูลและสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2544”, (2545), หน้า 7.

สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ออกจากขยะที่ต้องกำจัดโดยการฝังกลบ แต่การรณรงค์ดังกล่าวจะได้ผลยิ่งขึ้นจะต้องให้ประชาชนผู้ปฏิบัติเห็นคุณค่าของการแยกขยะให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงเกิดตลาดเพื่อรับซื้อขยะที่สามารถนำไปใช้ได้ใหม่ขึ้นในรูปแบบของตลาดกลางขยะรีไซเคิล

ตลาดกลางขยะรีไซเคิล เป็นโครงการที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อที่จะเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อขยะที่ผ่านการคัดแยกอย่างเป็นระเบียบจากประชาชนแล้วนำไปขายต่อแก่ภาคอุตสาหกรรมต่อไป ซึ่งกระบวนการในการจัดตั้งตลาดกลางขยะรีไซเคิล การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และการรับซื้อขยะต้องอาศัยต้นทุนหรืองบประมาณในการจัดการเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จได้ ซึ่งต้นทุนที่ต้องใช้ในการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิลได้แก่ ต้นทุนในการก่อสร้าง ต้นทุนการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ต้นทุนในการรับซื้อขยะ รวมถึงต้นทุนในการบริหารงานทั่วไป ต้นทุนเหล่านี้ถือว่าเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นภายใต้หลักการและแนวคิดของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ต้องการให้ภาคอุตสาหกรรมและภาคครัวเรือนเห็นคุณค่าของการแยกขยะก่อนทิ้งอย่างเป็นรูปธรรม อันจะส่งผลต่อการลดต้นทุนในการจัดการหรือกำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบให้น้อยลง ภายใต้แนวความคิดและหลักการนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาต้นทุนในการจัดการเกี่ยวกับตลาดกลางขยะรีไซเคิลภายใต้การควบคุมของเทศบาลนครเชียงใหม่ รวมถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการดังกล่าว โดยการวิเคราะห์ต้นทุนที่ประหยัดได้จากการที่ขยะรีไซเคิลถูกแยกออกจากขยะทั่วไป ซึ่งจะไม่ผ่านกระบวนการจัดเก็บและฝังกลบซึ่งต้องใช้ต้นทุนที่สูง นั่นก็คือต้นทุนที่เทศบาลนครเชียงใหม่สามารถประหยัดได้ภายใต้โครงการตลาดกลางขยะรีไซเคิล

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อหาต้นทุนในการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิล ภายใต้การควบคุมของเทศบาลนครเชียงใหม่
2. เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการตลาดกลางขยะรีไซเคิล โดยการวิเคราะห์ต้นทุนที่ประหยัดได้จากการที่ไม่ต้องจัดเก็บและฝังกลบขยะที่ถูกแยกออกมาในรูปแบบของขยะรีไซเคิล

ขอบเขตการศึกษา

1. วิเคราะห์ต้นทุนในการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิล ภายใต้การควบคุมของเทศบาลนครเชียงใหม่ ตั้งแต่ต้นทุนในการก่อสร้าง ต้นทุนการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ต้นทุนการรับซื้อขยะ รวมถึงต้นทุนในการบริหารทั่วไป โดยมีขอบเขตครอบคลุมตลาดกลางขยะรีไซเคิลจำนวน 3 แห่ง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ให้บริการแก่ภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือนในพื้นที่ 3 แขวง คือ

แขวงกาวิละ แขวงศรีวิชัยและแขวงเม็งราย สำหรับแขวงนครพิงค์ อยู่ในระหว่างการศึกษาเพื่อ
 ดำเนินการจัดตั้ง

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการตลาดกลางขยะรีไซเคิล โดยการวิเคราะห์ต้นทุน
 ที่ประหยัดได้จากการที่ไม่ต้องจัดเก็บและฝังกลบขยะที่ถูกแยกออกมาในรูปของขยะรีไซเคิล
 สำหรับการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2544

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) คือ

- ข้อมูลทางบัญชีและงบประมาณของแขวงต่าง ๆ ในการก่อสร้างตลาด
 กลางขยะรีไซเคิล
- ข้อมูลทางบัญชีและงบประมาณของเทศบาลนครเชียงใหม่ ในการ
 รณรงค์ประชาสัมพันธ์และดำเนินงานทั่วไป
- ข้อมูลทางบัญชีของเอกชนผู้รับช่วงในการจัดการด้านการจัดซื้อขยะของตลาด
 กลางขยะรีไซเคิล

2. ศึกษาแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าจากหนังสือ รายงาน เอกสารและ
 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือค่าเฉลี่ย
 และอัตราร้อยละ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ

นิยามศัพท์

ต้นทุนการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิล หมายถึง ต้นทุนในการจัดการโครงการตลาด
 กลางขยะรีไซเคิลตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการ ต้นทุนการดำเนินงาน ตลอดจนต้นทุนที่เกี่ยวข้องที่จะ
 ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินโครงการ

ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิล หมายถึง ผลสำเร็จในการจัดการของ
 โครงการตลาดกลางขยะรีไซเคิล โดยวัดจากข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณของต้นทุนที่ประหยัดได้
 จากการที่ไม่ต้องจัดเก็บและฝังกลบขยะที่ถูกแยกออกมาในรูปของขยะรีไซเคิล

ตลาดกลางขยะรีไซเคิล หมายถึง สถานที่รับซื้อขยะรีไซเคิลที่จัดตั้งโดยเทศบาล
 นครเชียงใหม่เพื่อให้เอกชนเข้ามารับช่วงในการจัดการรับซื้อขยะรีไซเคิลแล้วขายต่อให้ภาค
 อุตสาหกรรมต่อไป

ขยะรีไซเคิล³ หมายถึง ขยะใดๆ ก็ตามที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยการ

- นำกลับมาใช้โดยผ่านกระบวนการผลิต
- นำกลับมาใช้โดยนำไปเป็นสารประกอบของผลผลิตอีกชนิดหนึ่ง
- นำกลับไปเป็นพลังงาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ทฤษฎีทางบัญชีต้นทุน ว่าด้วยต้นทุนในการดำเนินงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตในการวัดมูลค่าต้นทุนในการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิล ภายใต้การควบคุมของเทศบาลนครเชียงใหม่

ทฤษฎีทางบัญชีบริหาร ว่าด้วยต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ในส่วนของต้นทุนที่สามารถหลีกเลี่ยงหรือประหยัดได้ (Avoidable Cost หรือ Escapable Cost) ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิลภายใต้การควบคุมของเทศบาลนครเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบต้นทุนในการจัดการตลาดกลางขยะรีไซเคิล ภายใต้การควบคุมของเทศบาลนครเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบผลการจัดตั้งโครงการตลาดกลางขยะรีไซเคิล ว่าทำให้ประหยัดต้นทุนในการจัดการขยะมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อเผยแพร่แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น ที่สนใจนำโครงการตลาดกลางขยะรีไซเคิล ไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นของตน

³ สมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, ศัพท์บัญญัติและนิยามขยะ, (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2540), หน้า 77.